

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-20>

УДК 336.71

АНАЛІЗ ПРОЦЕНТНИХ ТА КОМІСІЙНИХ ДОХОДІВ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

ANALYSIS OF INTEREST AND COMMISSION INCOME OF THE BANKING INSTITUTION

Сисоєнко Ірина Анатоліївнакандидат економічних наук, доцент,
Херсонський національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6588-034X>**Карлюка Дмитро Олександрович**кандидат економічних наук, доцент,
Херсонський національний технічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0285-1717>**Sysoenko Iryna, Karliuka Dmytro**

Kherson national technical university

Статтю присвячено аналізу процентних та комісійних доходів банківської установи. Аналіз динаміки та структури доходів банку, загальна оцінка їх рівня здійснено на прикладі акціонерного товариства «Державний ощадний банк України». Аналіз структури доходів зроблений за п'ять роки, а саме 2017–2021 на основі окремої фінансової звітності акціонерного товариства «Державний ощадний банк України» та звіту незалежного аудитора за 2017–2020 роки та проміжної скороченої окремої фінансової звітності за дев'ять місяців, що закінчилися 30 вересня 2021 року. Для аналізу був використаний структурно-динамічний аналіз, метою якого є визначення питомої ваги конкретного виду доходів у загальній сумі. Аналіз показав, що найбільшу частку доходів становлять процентні доходи, це, в свою чергу, пов'язано зі специфікою банку, а саме наданням кредитів та процентів за розміщення тимчасово вільних коштів. Це основна діяльність банків. Далі йдуть комісійні доходи, це додаткові послуги, які надає банк.

Ключові слова: банк, доходи, процентні доходи, комісійні доходи, аналіз.

Today, in the troubled times of the destruction of national and economic sovereignty, economic problems in the country require banks to increase the efficiency of banking. The leading role in solving this issue is given to the formation and regulation of revenues of the banking system of Ukraine. The purpose of the article is to analyze the interest and commission income of a banking institution. The article is devoted to the analysis of interest and commission income of a banking institution. Analysis of the dynamics and structure of the bank's income, the overall assessment of their level was carried out on the example of the joint-stock company "State Savings Bank of Ukraine". The analysis of the income structure was made for five years, namely 2017–2021, based on separate financial statements of the State Savings Bank of Ukraine and the report of the independent auditor for 2017–2020 and interim condensed separate financial statements for nine months, which ended on September 30, 2021. Structural and dynamic analysis was used for the analysis, the purpose of which is to determine the share of a particular type of income in the total amount. Dynamic analysis of the income of the joint-stock company "State Savings Bank of Ukraine" was applied to such interest income of the bank as interest on loans to customers, interest on investments, interest on funds in banks. Dynamic analysis of income of the State Savings Bank of Ukraine was applied to such commission income of the bank as plastic card transactions, settlement and cash transactions, foreign currency transactions, off-balance sheet transactions, securities transactions and other commission income. In the article, the authors provided recommendations for increasing the income of the joint-stock company "State Savings Bank of Ukraine", namely: the overall growth of the group of assets that bring interest income and growth of equity; increase in the share of profitable assets in total assets; change in the general level of interest rates on active operations of the bank; change in the structure of the portfolio of profitable assets, ie increase in the share of risky loans in the bank's loan portfolio provided at high interest rates; ensuring the growth of non-interest income.

Keywords: bank, income, interest income, commission income, analysis.

Постановка проблеми. Фінансовий стан банківської установи характеризується такими показниками як доходи та витрати. Банки здійснюють свою діяльність з конкретною метою – отримання доходу. Банки пропонують на певних умовах банківське обслуговування фізичних осіб, підприємств, організацій. Тобто, клієнти, користуючись банківськими послугами або продуктами, сплачують винагороду, за рахунок якої і створюється дохід банку. Тому аналіз доходів банків є актуальним питанням і вимагає детального дослідження [1, с. 15].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями аналізу доходів банківської установи займалися такі вчені: Аванесова Н. Е., Буряк А. В., Виноградня В. М., Галайко Н. Р., Губина О. В., Дехтяр Н. А., Ковч Т. Б., Жаворонок А. В., Корженко К. А., Костенко О. М., Литвин А. Ф., Лютий О. І., Парасій-Вергуненко І. М., Мисака Г. В., Саркісян В. Р., Семенюк Л. П., Фітас Н. Ю. та інші.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз процентних та комісійних доходів банківської установи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінку процентних та комісійних доходів здійснено на прикладі акціонерного товариства «Державний ощадний банк України» (далі – АТ «Державний ощадний банк України»). Відповідно до правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України, доходами банків

є «збільшення економічних вигід протягом звітного періоду у формі надходжень чи поліпшення активів або зменшення зобов'язань, результатом чого є збільшення власного капіталу, за винятком збільшення, пов'язаного з внесками учасників» [2]. Доходи з'являються при операційній, інвестиційній, фінансовій діяльності банку. На рис. 1 наведемо види доходів, розподілених за операційною діяльністю.

На рис. 2 відобразимо доходи за результатом інвестиційної діяльності. Варто більш детально пояснити, що мається на увазі під окремими видами.

Процентні доходи найвагоміші в обсягах доходів, отриманих чи сплачених банком за використання коштів, що заборговані (залучені) банком в оборот.

За результатами операцій, пов'язаних із фінансовою діяльністю, доходи класифікуються наступним чином (рис. 3).

Комісійні доходи виникають під час надання конкретних послуг. На рисунку 4 зібрано та представлено види комісійних доходів.

Отже, для початку здійснено структурний аналіз доходів АТ «Державний ощадний банк України» (рис. 5).

За аналізований період найбільшу частку усіх доходів становили процентні доходи. Так, у 2017 році процентні доходи займали 62,45% усіх доходів; у 2018 році – 57,79%; а у 2019 році – 53,09%, у 2020 році – 45,50%, у 2021 році – 43,55%. За період з

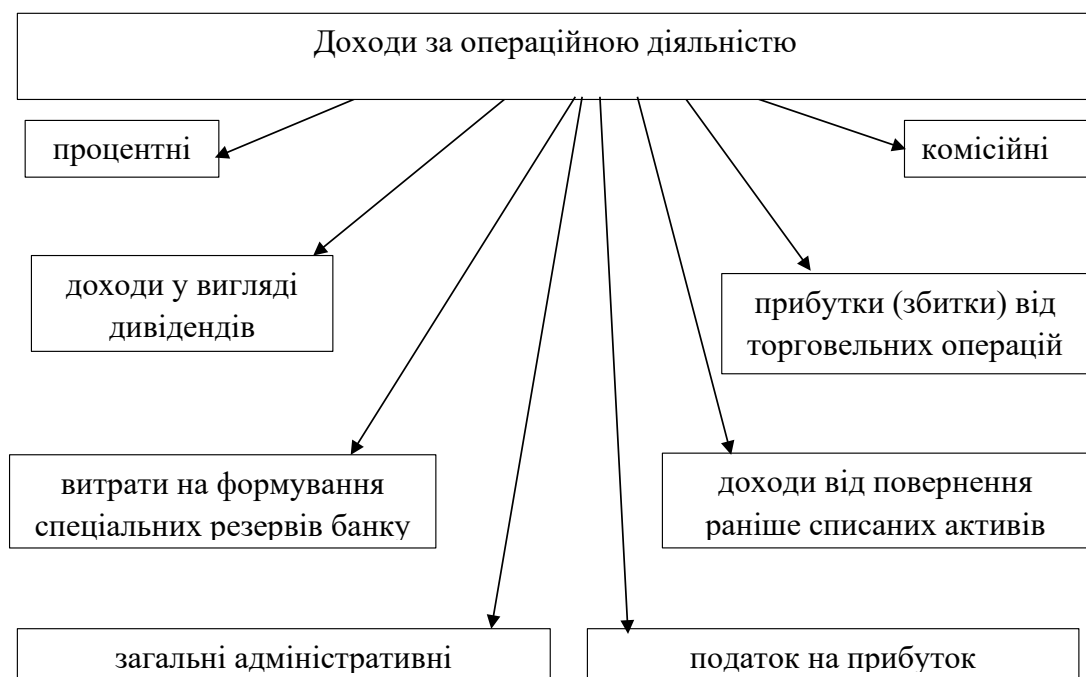

Рис. 1. Різновиди доходів за операційною діяльністю банку

Джерело: [3, с. 450]

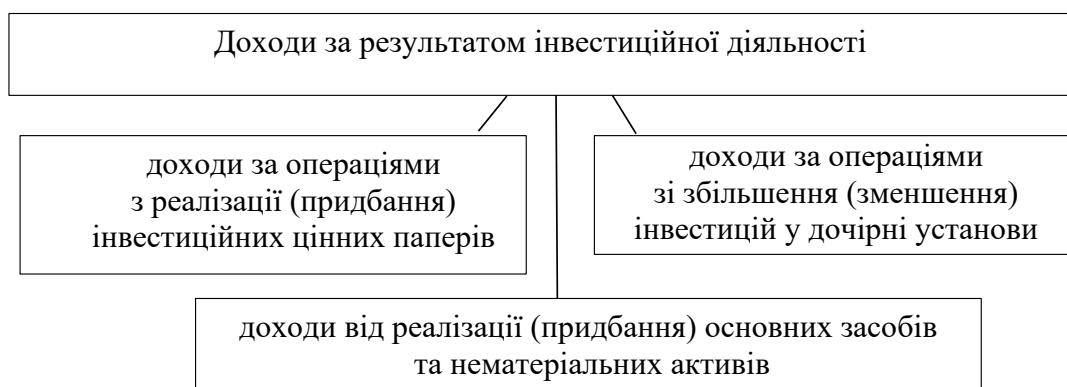

Рис. 2. Класифікація доходів за результатом інвестиційної діяльності банку

Джерело: [3, с. 451]

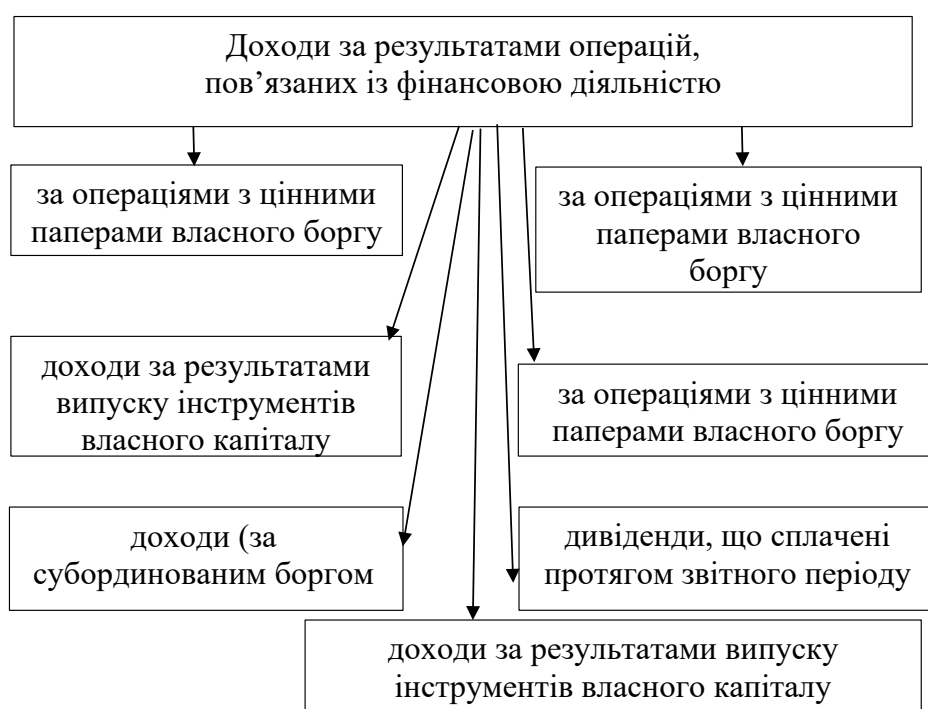

Рис. 3. Доходи за результатами операцій, пов'язаних із фінансовою діяльністю банку

Джерело: [3, с. 451]

2017 року по 2021 рік частка процентних доходів АТ КБ «ПриватБанк» зменшилась на 18,90 в.п.

Комісійні доходи з кожним роком збільшували частку усіх доходів: у 2017 році комісійні доходи займали 12,66% усіх доходів; у 2018 році – 25,67%; а у 2020 році – 0,9%, у 2020 році – 19,82%, у 2021 році – 17,08%. За період з 2017 року по 2021 рік частка комісійних доходів АТ «Державний ощадний банк України» збільшилась на 4,42 в.п.

Частка операційних доходів збільшувалась у 2017–2018 роках та 2021 році, а у 2018 році та 2019 році була замала і складала 0,94 % та 0,43% відповідно.

За іншими доходами АТ «Державний ощадний банк України» найбільша частка спостерігається у 2020 році (34,25%), а найменша у 2018 році (0,9%).

Динаміку процентних доходів АТ «Державний ощадний банк України» зобразимо на рис. 6.

Як бачимо, проценти за кредитами, наданими клієнтам за аналізований період мали тенденцію до зменшення. Щодо процентів за інвестиціями, то збільшення спостерігалось у 2018 році на 4,86%, а у період з 2019 по 2021 роки – зменшення на 26,12%. Проценти за коштами в банках у 2018 році збільшились на 70,59% у порівнянні з минулим роком, також

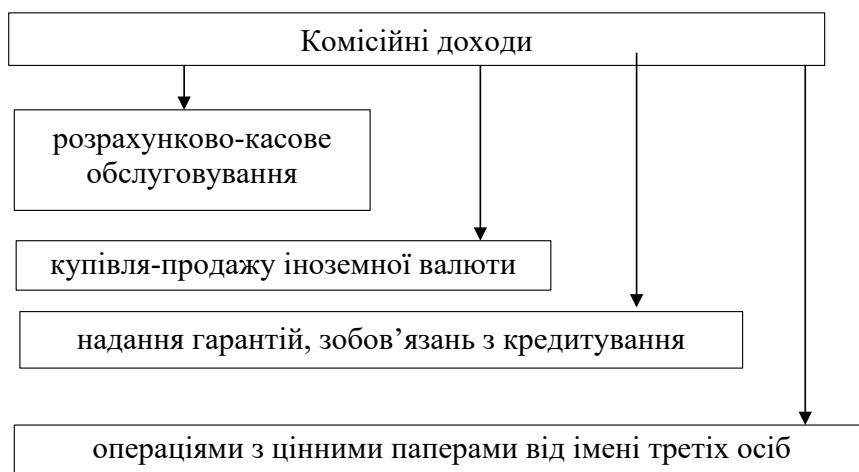

Рис. 4. Комісійні доходи банку

Джерело: [3, с. 452]

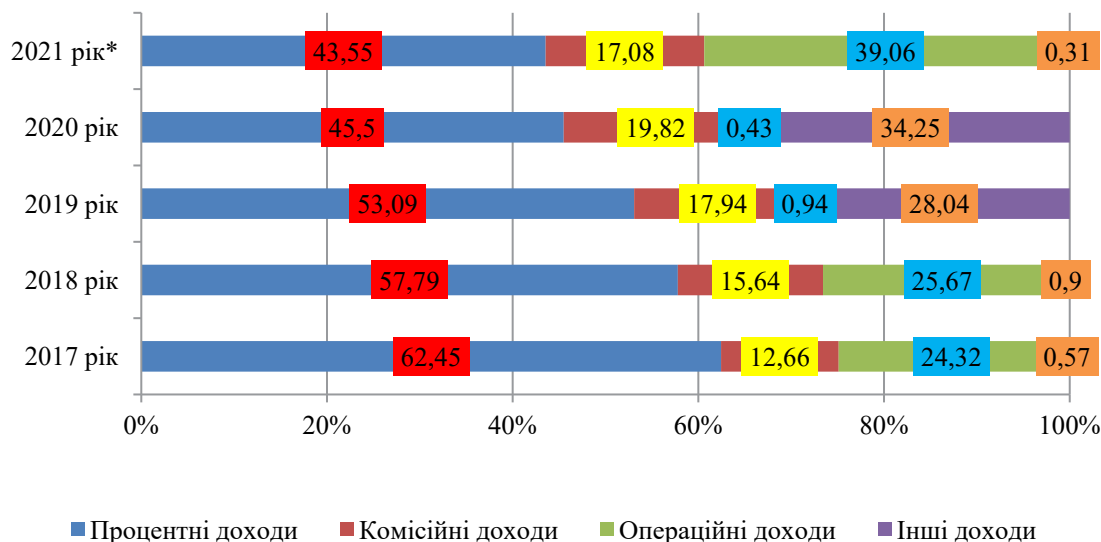

Рис. 5. Структура доходів АТ «Державний ощадний банк України» за 2017–2021 роки, %**

* Примітка. Дані за 9 місяців, що закінчилися 30 вересня 2021 року.

** Примітка. Складено автором за даними джерела [4–8].

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

збільшення було у 2019 році – на 24,89%, у 2020–2021 роки відбулось зменшення цих доходів на 54,68% та 4,05% відповідно.

Динаміку комісійних доходів АТ «Державний ощадний банк України» зобразимо на рис. 7.

За операціями з пластиковими картками за аналізований період спостерігається збільшення у 2018–2020 роках, а у 2021 році зменшення на 29,37%. Доходи за операціями з іноземною валютою також зменшились за період з 2017 рік по 2021 рік на 32,72%.

Доходи за розрахунково-касовими операціями мали тенденцію до збільшення у період з 2017 по 2120 роки, та у 2021 році зменшились на 37,15%. За позабалансовими операціями

за аналізований період спостерігався поступовий спад від 5,22% до 21,33%. Доходи від операцій з цінними паперами за аналізований період збільшились на 5%.

Висновки. Підсумовуючи результати проведеного дослідження можна рекомендувати наступні напрями нарощування доходів АТ «Державний ощадний банк України»:

1. Загальне зростання групи активів, що приносять процентний дохід та зростання власного капіталу, насамперед правильне проведення зваженої маркетингової і процентної політики, наслідком цього стане підвищення числа банківських вкладників. Цією групою активів є кредитні операції банку.

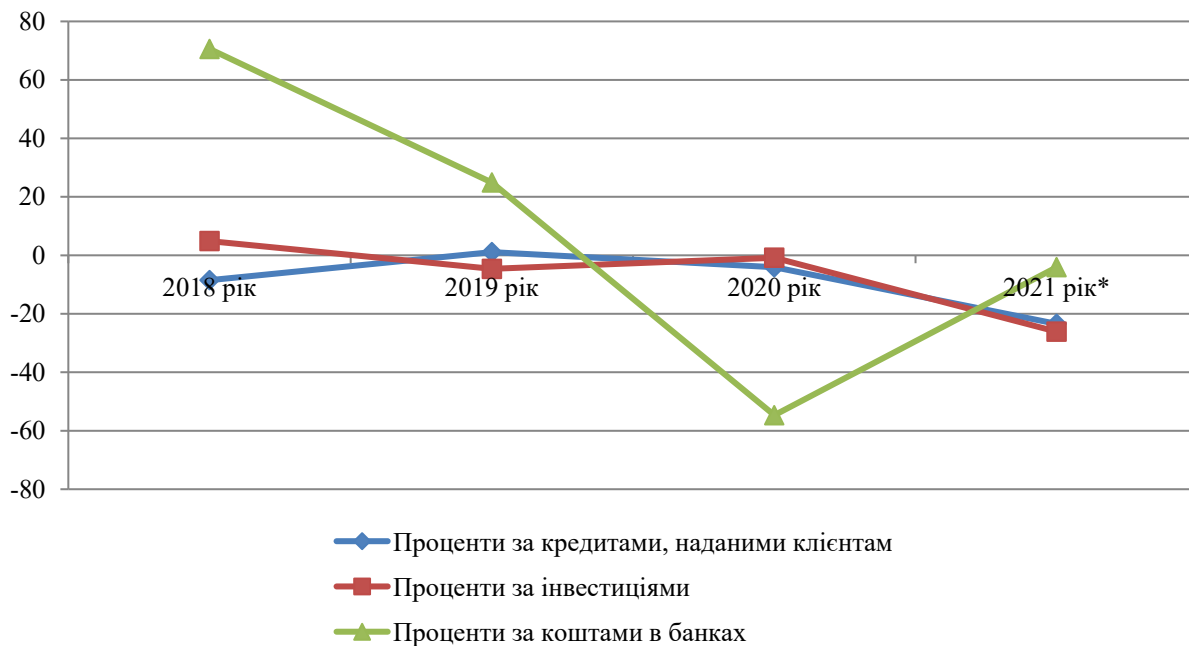

Рис. 6. Динаміка процентних доходів АТ «Державний ощадний банк України» за 2017–2021 роки, %**

* Примітка. Дані за 9 місяців, що закінчилися 30 вересня 2021 року.

** Примітка. Складено автором за даними джерела [4–8].

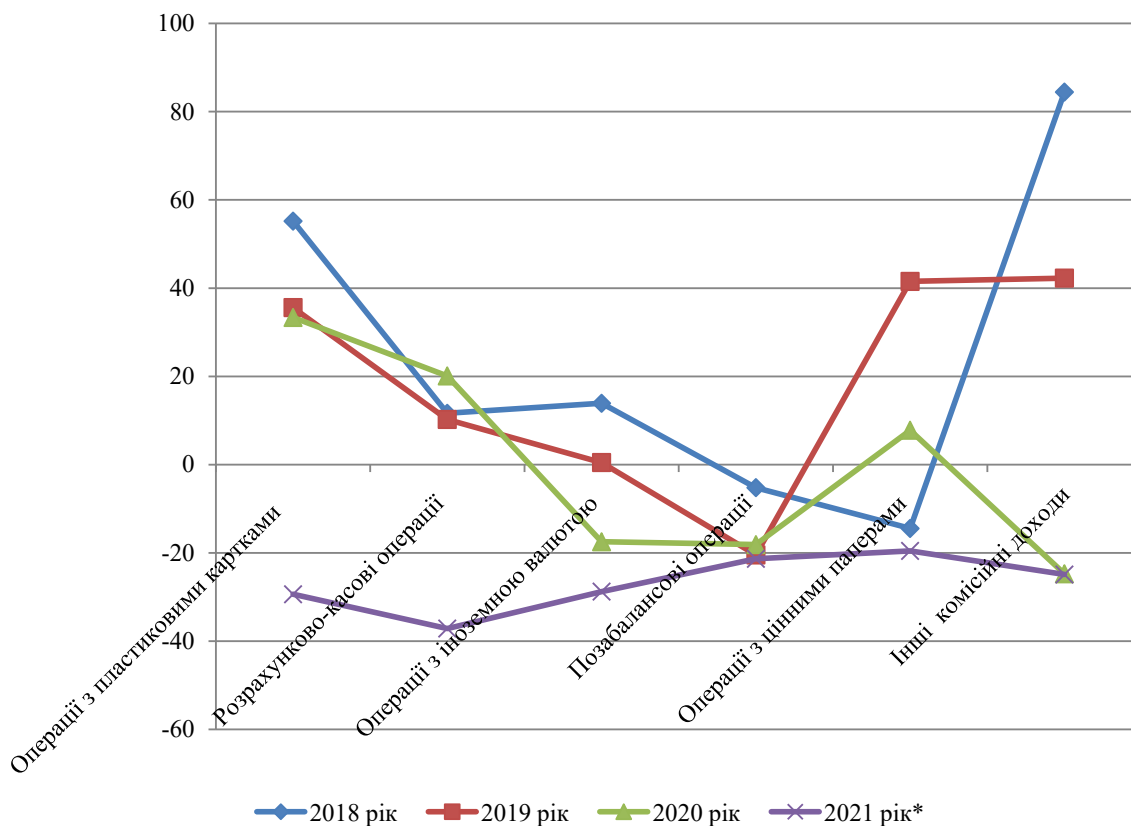

Рис. 7. Динаміка комісійних доходів АТ «Державний ощадний банк України» за 2017–2021 роки, %**

* Примітка. Дані за 9 місяців, що закінчилися 30 вересня 2021 року.

** Примітка. Складено автором за даними джерела [4–8].

2. Збільшення питомої ваги доходних активів в сукупних активах. Іншими словами банк повинен нарощувати так звані «працюючі» активи, які приносять найбільші доходи банку і скорочувати до можливого мінімуму «непрацюючі».

3. Зміна загального рівня процентної ставки по активних операціях банку. Потрібне дослідження та врахування крім специфічних факторів, що визначають розмір процента по активних операціях, також попит на кредитному ринку і ставки конкуруючих банків та інших фінансово-кредитних установ.

4. Зміна структури портфелю доходних активів, тобто підвищення питомої ваги ризикових кредитів в кредитному портфелі банку, наданих під високі проценти.

5. Забезпечення зростання непроцентних доходів, а саме приділення більшої уваги доходам від надання послуг «небанківського» характеру, оптимізація пасивів, зменшення загально-адміністративних витрат, зменшення витрат на створення банківської послуги, що дасть змогу знизити її ціну.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Макаренко Ю.П., Мороховець К.С. Доходи і витрати у забезпеченні прибутковості комерційних банків України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 10. С. 15–19.
2. Про затвердження Правил бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України : Постанова Правління національного банку України від 27.02.2018 року № 17. Дата оновлення: 27.02.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017500-18#Text>
3. Ситник Н.С., Стасишин А.В., Блащук-Девяткіна Н.З., Петик Л.О. Банківська система : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 580 с.
4. Окрема фінансова звітність ПАТ «Державний ощадний банк України» та звіт незалежного аудитора за рік, що закінчився 31 грудня 2017 року. URL: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist>
5. Окрема фінансова звітність ПАТ «Державний ощадний банк України» та звіт незалежного аудитора за рік, що закінчився 31 грудня 2018 року. URL: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist>
6. Окрема фінансова звітність ПАТ «Державний ощадний банк України» та звіт незалежного аудитора за рік, що закінчився 31 грудня 2019 року. URL: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist>
7. Окрема фінансова звітність ПАТ «Державний ощадний банк України» та звіт незалежного аудитора за рік, що закінчився 31 грудня 2020 року. URL: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist>
8. Проміжна скорочена окрема фінансова звітність за дев'ять місяців, що закінчилися 30 вересня 2021 року. URL: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist>

REFERENCES:

1. Makarenko Yu.P., Morokhovets K.S. (2016) Dokhody i vytraty u zabezpechenni prybutkovosti komertsiiynkh bankiv Ukrainy [Income and expenses in ensuring the profitability of commercial banks in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 10, pp. 15–19. (in Ukrainian)
2. Pro zatverdzhennia Pravyl bukhgalterskoho obliku dokhodiv i vytrat bankiv Ukrainy: Postanova Pravlinnia natsionalnoho banku Ukrainy vid 27.02.2018 roku no. 17. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017500-18#Text>.
3. Sytnyk N.S., Stasyshyn A.V., Blashchuk-Deviatkina N.Z., Petyk L.O. (2020) Bankivska systema [Banking system]. Lviv: LNU imeni Ivana Franka. (in Ukrainian)
4. Okrema finansova zvitnist PAT «Derzhavnyi oshchadnyi bank Ukrainy» ta zvit nezalezhnoho audytora za rik, shcho zakinchyvsia 31 hrudnia 2017 roku. Available at: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist>
5. Okrema finansova zvitnist PAT «Derzhavnyi oshchadnyi bank Ukrainy» ta zvit nezalezhnoho audytora za rik, shcho zakinchyvsia 31 hrudnia 2018 roku. Available at: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist>
6. Okrema finansova zvitnist PAT «Derzhavnyi oshchadnyi bank Ukrainy» ta zvit nezalezhnoho audytora za rik, shcho zakinchyvsia 31 hrudnia 2019 roku. Available at: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist>
7. Okrema finansova zvitnist PAT «Derzhavnyi oshchadnyi bank Ukrainy» ta zvit nezalezhnoho audytora za rik, shcho zakinchyvsia 31 hrudnia 2020 roku. Available at: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist>
8. Promizhna skorochena okrema finansova zvitnist za deviat misiatsiv, shcho zakinchylysia 30 veresnia 2021 roku. Available at: <https://www.oschadbank.ua/finansova-zvitnist>